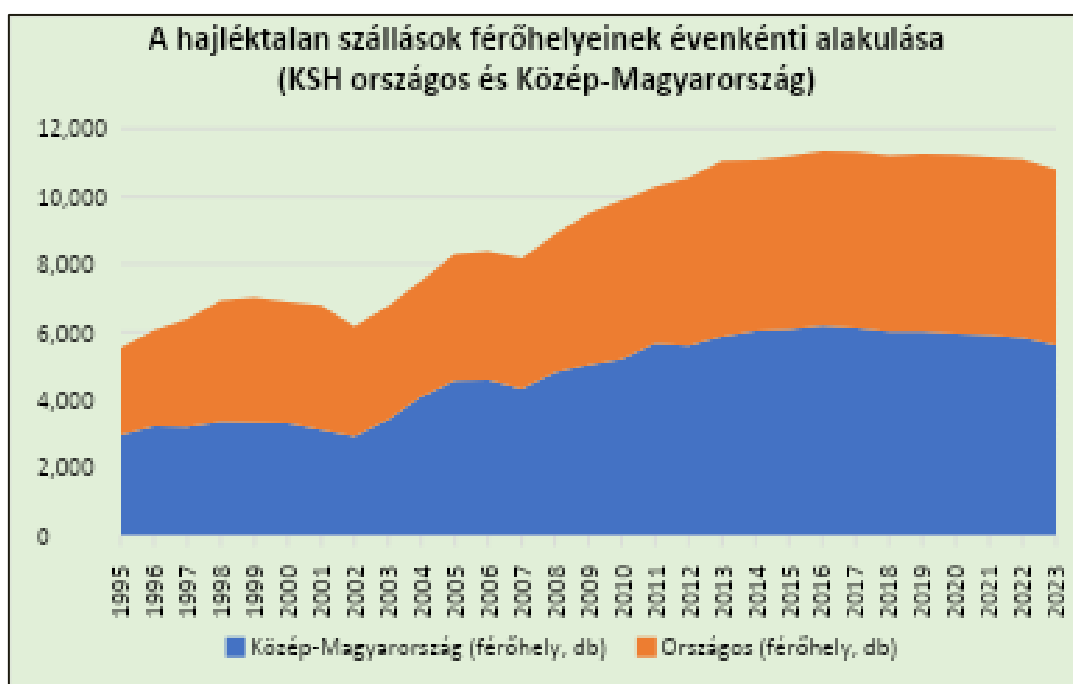

Győri Péter:

Rövid összefoglaló a hajléktalanellátó szolgáltatások kapacitásának 1995-2024 közötti alakulásáról a KSH nyilvántartása szerint

A KSH nyilvántartása szerint a hajléktalanellátó szállások¹ kapacitása 1995 és 2023 között országosan megduplázódott, 5517 férőhelyről 10 806 férőhelyre növekedett. Ezen belül a szállásnyújtó ellátás fele (46-55%-a) mindvégig Budapesten² működött.

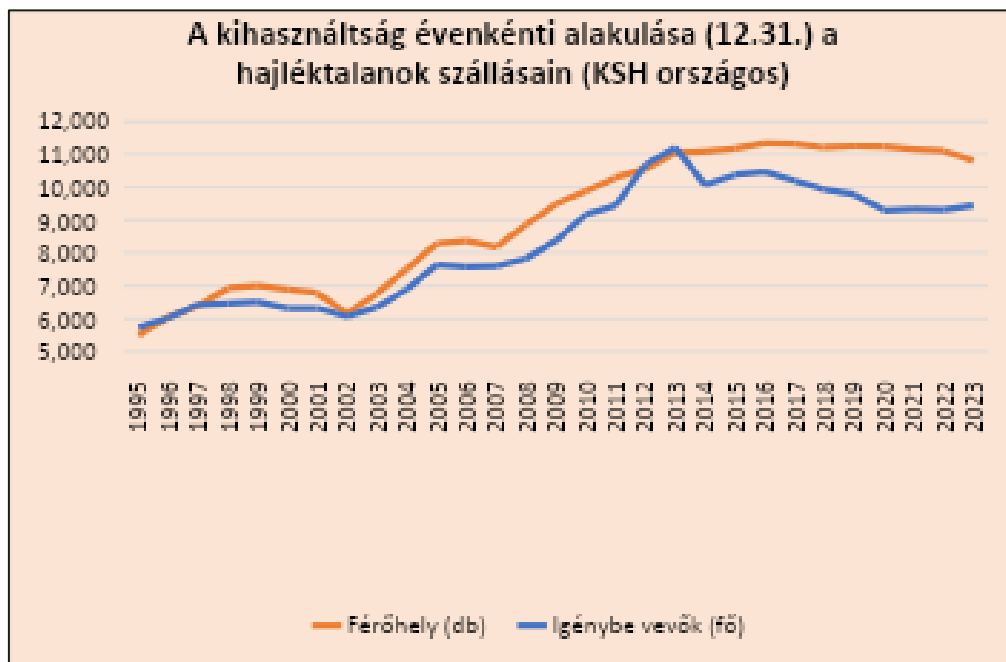
Budapesten az első hajléktalanellátó szállások az 1989/1990-es rendszerváltáskor és azt követően jöttek létre, így 1995-ben már – a KSH nyilvántartásai szerint – 2951 férőhelyen fogadtak be hajléktalan embereket. Az 1990-es évtized második felében lassú férőhelyszám-növekedés figyelhető meg, melyet az évtized végén némi elbizonytalanodás követett, melyet 2002-től egy – 2016-ig tartó – látványos férőhely-gyarapodás váltott fel. Ez alatt a 14 év alatt a hajléktalan embereket befogadó férőhelyek száma Budapesten 2915-ről 6186-ra emelkedett, vagyis megduplázódott. Ezt követően a hajléktalanellátó férőhelyek száma stagnált, lassan csökkenésnek indult. A Budapesten kívüli, országos tendenciák – ha szerényen is, de – nagyjából ugyanezeket a tendenciákat követik, azzal, hogy ott nem indult lassú csökkenés az utóbbi években, maradt a kapacitás-stagnálás.

¹ Hajléktalanellátó szállások itt: az időseknek tartós elhelyezést nyújtó hajléktalanok otthonai és az átmeneti szállók, éjjeli menedékhelyek együtt. Az adatok forrásához és pontos tartalmához lásd a Táblázatok mellékletet!

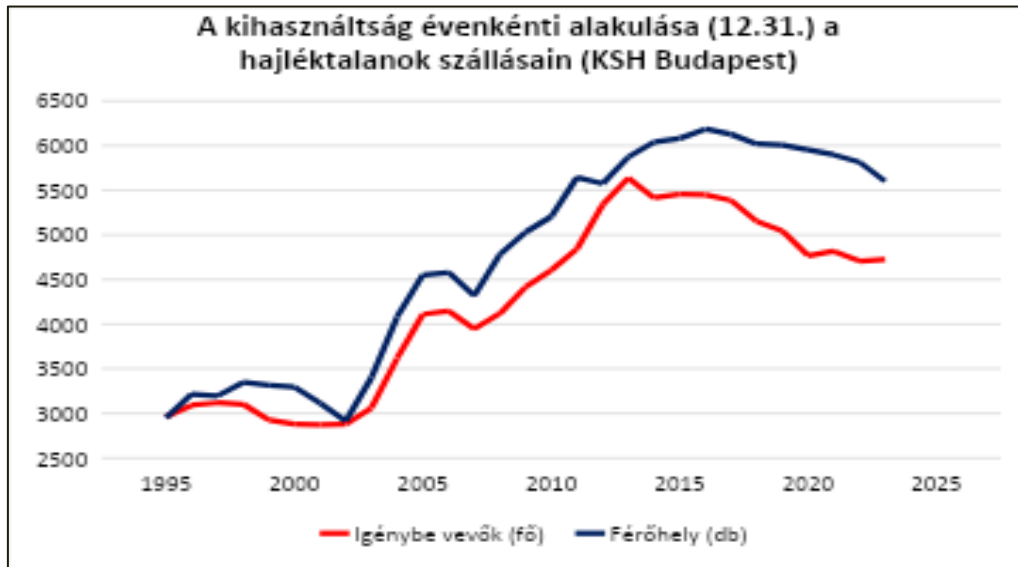
² A KSH nyilvántartási rendszere szerint a közép-magyarországi régióban, de ez ebben az esetben tartalmilag Budapestet jelenti.

Nyilvánvalóan fontos – és persze sok vitára, tovább gondolásra okot adó – kérdés a hajléktalan embereknek szállást nyújtó intézmények befogadó képességének az alakulása, de legalább ennyire lényeges, ha nem éppen lényegesebb az e szállásokat igénybe vevők számának az alakulása mindeközben. Összefoglalóan azt mondhatjuk, hogy az 1990-es évek első felét krónikus férőhely-hiány jellemezte, majd az évtized második felében a rendelkezésre álló férőhely-kapacitás – hangsúlyozzuk, országosan összesítve... - utolérte és enyhén meg is haladta az ezeket a szállásokat igénybe vevők számát, egészen a 2010-es évek elejéig. Ekkor ismét 100% fölé emelkedett – országosan, összesítve – a szállások kihasználtsága, mely 2014-től kissé enyhült, s végül a 2020-as években következett be a szállásokat igénybe vevő hajléktalan emberek számának az érzékelhető, tendenciaszerű csökkenése.

A KSH összesített nyilvántartása mentén felrajzolható főbb tendenciák persze nem feledtethetik sem a hajléktalan helyzetben lévő emberek és a szállásokat igénybe vevő emberek számának a különbségeit, változásait, sem az igen jelentős szezonális hullámzásokat, sem a települések, illetve a konkrét szállásnyújtók közötti különbségeket!

A KSH adatai szerint Budapesten is megduplázódott a szállásokat igénybe vevő hajléktalan emberek száma az 1990-es évek közepét követő másfél évtized alatt (a KSH adatszolgáltatása szerint 2016 december 31-én 5456 fő aludt ilyen helyen), majd a folyamatos, érzékelhető csökkenés vette kezdetét.

Elsősorban bizonyos tendenciák óvatos kitapintására alkalmas a KSH azon nyilvántartása, mely évenként rögzíti az ún. utcai szociális munkát végző szolgálatok, valamint a hajléktalan emberek nappali melegedőinek szolgáltatásait igénybe vevők számát. Az utcai szolgálatok ügyfeleinek számát 2004 óta rögzíti a KSH.³ A különböző szolgáltatásokat igénybe vevők konkrét számát már csak azért sem lehet egyszerűen összehasonlítani, mert amíg a hajléktalan embereket befogadó szállásokat igénybe vevők esetében egy eszmei időpont (december 31-dike) adatairól van szó, addig a nappali melegedők esetében az év során ott megforduló összes igénybe vevő napi átlagos számát gyűjti a KSH, az utcai szolgálatok esetében pedig az év 365 napján ellátott összes ügyfél száma kerül rögzítésre.

Minimum ezeket az adatgyűjtési körülményeket figyelembe véve, azt láthatjuk, hogy az utcai szolgálatokkal kapcsolatba kerülő és regisztrált hajléktalan emberek száma 2004 és 2010 között, hat év alatt megháromszorozódott (4 284 főről 13 899 főre növekedett). Értékelésként ehhez azért annyi megjegyzést tehetünk, hogy ebben az esetben nem csupán a növekedés dinamikája, hanem az igénybe vevők volumene is megdöbbentő

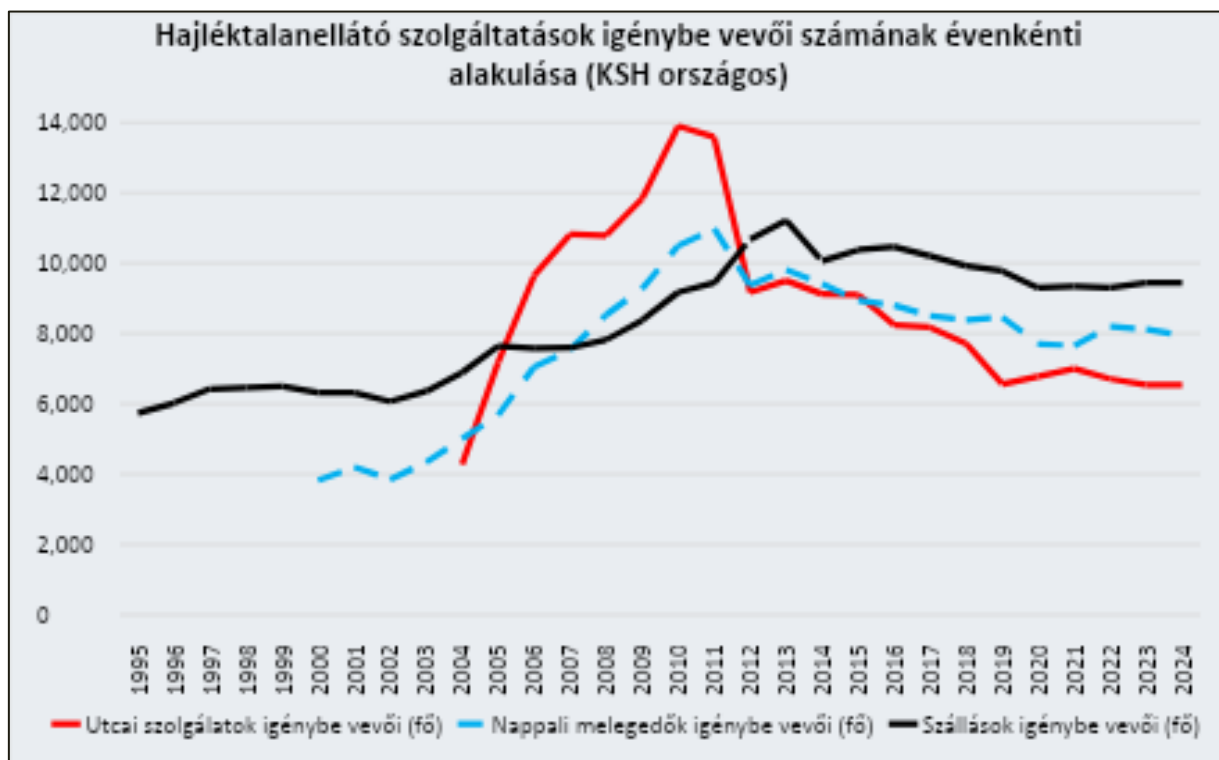
méretű (különösen, ha azt is figyelembe vesszük, hogy messze-messze nem minden településen működik ilyen szolgáltatás, s ahol működik ott is számtalan fedél nélküli emberrel – ezer okból – nem létesül kapcsolat, nincs a szolgálat által regisztrálva).

Ugyanakkor – még ilyen korlátok között is – egyértelműen megállapítható, hogy a 2010. évet követő hajléktalan-kriminalizáció idején hirtelen és jelentősen lecsökken az utcai szolgálatokkal kapcsolatba kerülő fedél nélküli emberek száma, majd 2012 után ez a csökkenés egyre lassul, s 2019-től – országosan 6500 igénybe vevő körüli - enyhén hullámzó stagnálássá alakul.

Lényegében ugyanezeket a tendenciákat mutatja a hajléktalanok nappali melegedői napi átlagos forgalmának az alakulása is, némileg kisebb hullámzásokkal. Arra azonban a nappali melegedők esetében is érdemes felfigyelnünk, hogy a „csúcsponton”, 2010-2011-ben naponta átlagosan 11-15 ezer

³ Ilyen szolgálatok ezt megelőzően is működtek már, de ekkor kerül be ez a szolgáltatás az ún. Szociális törvénybe. Finanszírozása meglehetősen hányattatott, évenkénti, majd három évenkénti pályázati rendszer alapján juthatnak állami támogatáshoz, ilyen pályázatot az azonban az elmúlt években nem, vagy késve írtak ki. Ez és sok más jelentős tényező erősen befolyásolja az ilyen szolgáltatások működését, kapacitását, illetve az ilyen szolgáltatások igénybe vételét.

ember vette igénybe ezeket a szolgáltatásokat (ami még napi átlagban is messze meghaladta e szolgáltatások hivatalos befogadó képességét, nem is beszélve a évközbéli hullámvázokról).

A legszűkebb értelmezés szerint azokat tekinthetjük hajléktalan élethelyzetben lévő embereknek, akik éjszakáikat valamilyen hajléktalan szállón, vagy fedél nélkül töltik. Mint láttuk, a hajléktalan szállókon egy időpontban (a KSH adatai szerint az eszmei, minden év december 31-én) alvók számát nagyjából nyomon tudjuk követni. Ezért is lehet fontos

információ, hogy a KSH által lebonyolított népszámlálások, melyek szintén egy eszmei időpontról készítenek gyorsfényképet – igaz, csupán tíz évenként - vajon kiterjednek-e a fedél nélkül élő emberekre.

A népszámlálások alapfilozófiájának és egyben a nemzetközi irányelveknek is megfelelően, minden népszámlálás során megpróbálják – éppen az utcai segítő szolgálatok, vagy más szociális szakemberek közreműködésével - a fedél nélkül élő embereket is elérni. Senki nem állítja, hogy ennek során minden fedél nélküli hajléktalan ember számba van véve, a nagyságrendi tendenciák azonban meggyeznek az eddigiekkel: országosan a fedél nélküli hajléktalan emberek száma a 2001. évi népszámlálást követő tíz év során 20%-kal megnövekedett, majd 2011 után mintegy a felére lecsökkent. Budapesten is 1533 főről (2001) 1750 főre (2011) emelkedett a számba vett fedél nélküli emberek száma (+14%), majd ez 871 főre (2021) csökkent (-50%).

A népszámlálás során regisztrált fedél nélküli emberek kor és nem szerinti összetétele, s ennek változásai összhangban vannak az évenként végrehajtott ún. Február Harmadika adatfelvétel során megismert belső összetétellel.

TÁBLÁZATOK

A táblázatok forrása: KSH A tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó szociális intézmények

<https://statinfo.ksh.hu/Stainfo/haViewer.jsp>

https://www.ksh.hu/stadat_files/szo/hu/szo0026.html

<https://nepszamlalas2022.ksh.hu/adatbazis/>

Az 1. és 2. tábla adatait a KSH a 2016. évi CLV. törvény 24. és 26. §-a alapján kötelező adatszolgáltatás keretében közvetlenül a szolgáltatóktól gyűjti be. A szállásnyújtó intézmények adatainak a december 31-i állapotot kell mutatniuk.

1. tábla: Hajléktalanellátó szállások kapacitásának az alakulása 1995-2023 között (országos – Budapest)

Év	Hajléktalanellátó szállások férőhelyei (db)			
	Közép-Magyaror- szág	Többi régió	Országos együtt	Főváros részaránya
1995	2951	2566	5517	53%
1996	3218	2828	6046	53%
1997	3196	3189	6385	50%
1998	3347	3581	6928	48%
1999	3315	3692	7007	47%
2000	3295	3595	6890	48%
2001	3114	3663	6777	46%
2002	2915	3252	6167	47%
2003	3403	3362	6765	50%
2004	4083	3435	7518	54%
2005	4552	3741	8293	55%
2006	4580	3798	8378	55%
2007	4317	3859	8176	53%
2008	4783	4084	8867	54%
2009	5031	4459	9490	53%
2010	5205	4667	9872	53%
2011	5645	4646	10291	55%
2012	5574	4977	10551	53%
2013	5872	5184	11056	53%
2014	6041	5046	11087	54%
2015	6081	5098	11179	54%
2016	6186	5159	11345	55%
2017	6128	5195	11323	54%
2018	6018	5190	11208	54%
2019	6008	5242	11250	53%
2020	5952	5278	11230	53%
2021	5897	5261	11158	53%
2022	5815	5287	11102	52%
2023	5600	5206	10806	52%

Ellátások - kapacitások

**2. tábla Hajléktalanellátó szolgáltatások kapacitásának és forgalmának az alakulása
1995-2024 között**

Típus	Tartós bentlakásos intézmények		Átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények		Szállások együtt			Alapszolgáltatások			
Év	Idős otthon		Átmeneti szállás és éjjeli menedékhely		Szállások együtt		Forgalom	Utcai szolg.	Nappali melegedő		Forgalom
	Fő 12.31.	Férőhely	Fő 12.31.	Férőhely	Fő 12.31.	Férőhely	fő/fhely	Fő	Férőhely	Fő (napi)	fő/fhely
1995				5517	5738	5517	104%				
1996				6046	6026	6046	100%				
1997		195		6190	6429	6385	101%				
1998		553		6375	6460	6928	93%				
1999		569		6438	6500	7007	93%				
2000	389	382	5 931	6 508	6 320	6890	92%		3 404	3 825	112%
2001	372	366	5 951	6 411	6 323	6777	93%		3 714	4 203	113%
2002	383	389	5 686	5 778	6 069	6167	98%		3 612	3 854	107%
2003	547	559	5 807	6 206	6 354	6765	94%		3 814	4 335	114%
2004	568	577	6 324	6 941	6 892	7518	92%	4 284	4 385	5 006	114%
2005	591	617	7 051	7 676	7 642	8293	92%	7 181	4 770	5 684	119%
2006	550	583	7 029	7 795	7 579	8378	90%	9 649	5 788	7 049	122%
2007	578	582	7 016	7 594	7 594	8176	93%	10 822	5 635	7 543	134%
2008	563	597	7 259	8 270	7 822	8867	88%	10 793	7 508	8 531	114%
2009	635	653	7 742	8 837	8 377	9490	88%	11 843	7 185	9 276	129%
2010	625	633	8 550	9 239	9 175	9872	93%	13 899	7 521	10 499	140%
2011	665	684	8 776	9 607	9 441	10291	92%	13 586	8 208	10 982	134%
2012	666	680	10 018	9 871	10 684	10551	101%	9 177	7 728	9 372	121%
2013	658	680	10 552	10 376	11 210	11056	101%	9 506	7 894	9 815	124%
2014	668	719	9 400	10 368	10 068	11087	91%	9 126	7 875	9 418	120%
2015	698	709	9 678	10 470	10 376	11179	93%	9 112	7 629	8 949	117%
2016	664	695	9 801	10 650	10 465	11345	92%	8 242	7 664	8 808	115%
2017	654	691	9 547	10 632	10 201	11323	90%	8 175	7 690	8 503	111%
2018	645	691	9 286	10 517	9 931	11208	89%	7 707	7 782	8 391	108%
2019	692	701	9 084	10 549	9 776	11250	87%	6 565	7 827	8 467	108%
2020	606	682	8 689	10 548	9 295	11230	83%	6 784	7 740	7 710	100%
2021	639	682	8 698	10 476	9 337	11158	84%	7 003	7 770	7 655	99%
2022	633	683	8 675	10 419	9 308	11102	84%	6 712	7 959	8 193	103%
2023	637	659	8 812	10 147	9 449	10806	87%	6 532	7 765	8 119	105%
2024	646		8 802		9 448			6 550	7 835	7 946	101%

3. tábla A fedél nélküli hajléktalan emberek számának, kor és nem szerinti összetételének az alakulása 2001-2012 (népszámlálás)

Fedél nélküli hajléktalan (KSH népszámlálás)	2001			2011			2022		
	Országos	Főváros	Budapest	Országos	Főváros	Budapest	Országos	Főváros	Budapest
<i>Kor</i>	<i>fő</i>	<i>fő</i>	<i>%</i>	<i>fő</i>	<i>fő</i>	<i>%</i>	<i>fő</i>	<i>fő</i>	<i>%</i>
15 évesnél fiatalabb	94	12	1%	16	3	0%	6	1	0%
15–64 éves	4 423	1 504	98%	5 331	1 674	96%	2 328	764	88%
65 éves és idősebb	112	17	1%	224	73	4%	351	106	12%
Együtt	4 629	1 533	100%	5 571	1 750	100%	2 685	871	100%
<i>Nem</i>	<i>fő</i>	<i>fő</i>	<i>%</i>	<i>fő</i>	<i>fő</i>	<i>%</i>	<i>fő</i>	<i>fő</i>	<i>%</i>
Férfi	3 749	1 247	81%	4 520	1 360	78%	2 099	657	75%
Nő	880	286	19%	1 051	390	22%	586	214	25%
Együtt	4 629	1 533	100%	5 571	1 750	100%	2 685	871	100%
<i>Férfi</i>	<i>fő</i>	<i>fő</i>	<i>%</i>	<i>fő</i>	<i>fő</i>	<i>%</i>	<i>fő</i>	<i>fő</i>	<i>%</i>
15 évesnél fiatalabb	55	9	1%	10	3	0%	3		0%
15–64 éves	3 611	1 225	98%	4 328	1 295	95%	1 821	579	88%
65 éves és idősebb	83	13	1%	182	62	5%	275	78	12%
Együtt	3 749	1 247	100%	4 520	1 360	100%	2 099	657	100%
<i>Nő</i>	<i>fő</i>	<i>fő</i>	<i>%</i>	<i>fő</i>	<i>fő</i>	<i>%</i>	<i>fő</i>	<i>fő</i>	<i>%</i>
15 évesnél fiatalabb	39	3	1%	6		0%	3	1	0%
15–64 éves	812	279	98%	1 003	379	97%	507	185	86%
65 éves és idősebb	29	4	1%	42	11	3%	76	28	13%
Együtt	880	286	100%	1 051	390	100%	586	214	100%